

— SZEMBESÜLÉS A MÚLTUNKKAL —

Szabó J. Róbert * 2025. 01. 19. * Életkérdéseink * S01. 1 rész

LEKCIÓ | 1MÓZES 45,1-15.

TEXTUS | 1MÓZES 45,4-5.

I. Bevezetés

Képzeljük el azt a pillanatot: Egyiptom második embere ül a trónján, előtte pedig remegő térdekkel állnak a testvérei. Nem tudják, hogy ő József. Nem sejtik, hogy az, akit évekkkel ezelőtt könyörtelenül eladtak rabszolgának, most életük és haláluk ura. És ekkor József mindenkit kiküld a tereméből. Hangja megremeg, amikor megszólal: „*Én vagyok József...*”

Ez az egyetlen mondat húsz év minden elfojtott feszültségét felszínre hozza. A kistestvér, akit a kútba dobtak, majd rabszolgának adtak el, most itt áll előttünk mint Egyiptom kormányzója. Egyetlen pillanatba sűrűsödik az árulás, a hazugság, a bűntudat és a fájdalom – de ugyanebben a pillanatban ott van a megbocsátás és az újrakezdés lehetősége is.

József története arról beszél nekünk, hogy mit kezdhünk a múltunk terheivel. Hogyan lehet szembenézni régi bűnökkel és sebekkel? Van-e kiút a hazugságok és elhallgatások szövevényéből? És főként: hogyan tud Isten kegyelme áttörni ott, ahol emberileg már minden reménytelennek tűnik?

II. A múlt terhei

Nézzük meg közelebbről, mit hoztak a múltjukból az egyes szereplők.

A **testvérek** számára az elkövetett bűn olyan teherré vált, ami mellett nem tudtak nyugodtan élni. Éveken keresztül kellett hazugságban élniük az apjuk előtt, miközben a lelkiismeretük folyamatosan vádolta őket. Amikor pedig először Egyiptomba mentek gabonáért, és József keményen bánt velük, azonnal ez a régi bűn tört felszínre bennük. Így szóltak egymáshoz: „*Bizony, a mi testvérünk miatt bűnhődünk, mert láttuk az ő lelki nyomorúságát, amikor könyörgött nekünk, de nem hallgattunk rá. Ezért ért utol bennünket ez a nyomorúság.*” (1Mózes 42,21) Szavaik elárulják, hogy a lelkiismeretük mélyén ott élt a bűntudat, amit soha nem tudtak elfelejteni.

József egészen másképp élte meg azt, ami történt. Fiatalon sokszor bántotta viselkedésével a testvéreit, visszaélt azzal, hogy apja Jákób őt szerette a legjobban. Amikor elmesélte nekik az álmait, amelyekben a testvérei és szülei meghajoltak előtte (1Móz 37,5-11), csak fokozta az ellene irányuló indulatokat. De az, amit testvérei elkövettek ellene, messze túlment mindeneken, hiszen tettük mögött gyilkos gyűlöletük állt. Józsefnek így a

rabszolgaság fizikai megpróbáltatásai mellett át kellett élnie azt a mély lelki traumát is, amit szeretett testvéreinek árulása okozott. És még ennél is többet: a családjától való erőszakos elszakítást, a börtönben töltött évek során megtapasztalt elhagyatottságot, a megaláztatásokat, az igazságtalan bánásmód minden kínját, és a reménytelenséget. Ezek a sebek testvérei megjelenésével bizonyosan mind felszakadhattak benne.

Jákób, bár nincs jelen ebben a drámai pillanatban, de a múlt terheit ő is hordozta. Számára mindez egy olyan veszteséget és gyászt jelentett, ami szinte elhordozhatatlan volt. Évtizedekkel később, szavai még mindig a feldolgozatlan fájdalomról árulkodnak: „Ha szerencsétlenség éri az úton, amelyre indultok, ősz fejemet a bánat miatt a holtak hazájába juttatjátok!” (1Mózes 42,38) – mondta, amikor Benjámint kellett volna elengednie. Ez a mondat mindent elárul arról, hogy József elvesztésének fájdalma húsz év után is mennyire elevenen élt benne.

Ez a történet élesen rávilágít arra, hogy egyetlen súlyos bűn milyen összetett és sokrétű terhet rakhat emberek vállára. Mindegyikük a maga módján szenvedett: a **testvérek** az elkövetett bűn okozta lelkiismeret-furdalástól, **József** a testvérei árulásának következményeitől, **Jákób** pedig a veszteség feldolgozhatatlan fájdalmától. És most itt állnak József és testvérei ebben a drámai pillanatban, amikor mindazzal szembe kell nézniük, ami húsz éven át nyomta a lelküket.

Mielőtt tovább mennénk, gondoljunk bele: mi mit hordozunk teherként a múltunkból? Van-e olyan terhünk, amit már túl régóta cipelünk?

III. Az igazság pillanata

Húsz év hazugságát és elfojtott fájdalmát robbantja most szét egyetlen mondat: "Én vagyok József, a testvéreitek, akit eladtatok Egyiptomba." (1Mózes 45,4). Ez a mondat mindent napvilágra hoz, amit eddig a föld alá temettek. Az igazság feltartóztatathatlan erővel tör elő, és mindenkit szembesít a valósággal: a testvéreket egykori tettük szörnyűségével, Józsefet pedig azzal a helyzettel, hogy most már nem játszhatja tovább az idegen úr szerepét, fel kell vállalnia, ki is ő valójában.

És ez nem csak egy család története. Ami József és testvérei között történt, az kicsiben mutatja meg azt, ami nagy közösségekben is lejátszódik: harminc évvel a rendszerváltás után a mi társadalmunk sem nézett még igazán szembe a múltjával. Nem volt lelki rendszerváltás. Nem mondtuk ki az igazságot, nem kértünk és nem adtunk megbocsátást a múlt sérelmeiért és bűneiért. És ez, mint egy láthatatlan méreg, még ma is átjárja közéletünket és társadalmunkat.

Az igazsággal való szembesülés mindig fájdalmas pillanat – ahogy József testvérei is: „*De a testvérek nem tudtak válaszolni, mert megrémültek tőle.*” (1Mózes 45,3), úgy bennünk is először sokszor a rémület, a tagadás vagy a menekülés vágya ébred fel.

De ebben a történetben nemcsak József változását látjuk, hanem a testvérekét is. Ők, akik egykor könnyörtelenül eladták testvérüket, most készek életüket adni Benjáminért. A lelkiismeret szava, ami eddig csak vádolta őket, most a változás, a helyreállítás lehetőségét is megmutatja.

Az igazság leleplező ereje olyan, mint amikor hirtelen fény gyullad a sötétben – mindent megmutat a maga valójában, és többé nem lehet úgy tenni, mintha nem látnánk, amit látunk. Talán most bennünk is megszólal egy hang. Talán mi is érezzük, hogy van valami, amit ki kellene mondanunk. Nem kell most azonnal válaszolnunk – csak engedjük, hogy Isten Lelke megmutassa, mi az, amivel szembe kellene néznünk, és engedjük, hogy bátorságot adjon ehhez.

IV. A kegyelem gyógyító ereje

A múlttal való szembenézés Isten kegyelme nélkül könnyen válhat újabb sebek forrásává. A feltörő emlékek és érzések elboríthatnak, a szembesülés pillanata pedig maga alá temethet bennünket. De József története épp azt mutatja meg, hogy hogyan formálhatja át Isten kegyelme még a legfájdalmasabb múltat is a gyógyulás és helyreállítás lehetőségévé.

József nem sajnálatja magát. Nem sorolja fel sérelmeit, nem várja el, hogy testvérei végigszenvedjék az ő húsz évének minden fájdalmát. Mert a megbocsátás nem a múltban vájkál, hanem a jövőt építi. József képes volt lezárni a múltat, mert felismerte az őt ért események mögött Isten nagyobb tervét: „*De most ne bánkódjatok, és ne keseregjetez amiatt, hogy engem ide eladtatok, mert azért küldött el engem Isten elöttetek, hogy életben maradjatok.*” (1Mózes 45,5).

A megbocsátás valódiságát pedig apjának küldött üzenete is érzékelteti: „*Én majd ellátlak itt, hiszen még öt évig tart az éhínség. Így nem fogsz nélkülözni sem te, sem házad népe, sem semmi más, ami a tiéd.*” (1Mózes 45,11).

A **testvérek** számára ez a kegyelem először a bűntudat alóli szabadulást jelentette. József szavai – „... *ne bánkódjatok*” – feloldozást hoztak számukra. Többé nem kellett a titkolt bűn súlyát hordozniuk, és megszabadultak a hazugságuk terhétől is. A kegyelem azonban nemcsak megkönnyebbülést adott a számukra, hanem lehetőséget adott egy teljesen új kezdetre. Bár a múltat nem változtathatták meg, a jövőjüket már nem a múltba elkövetett bűnük határozta meg. Ráadásul ők is Isten tervének részeseivé váltak!

Jákób számára a kegyelem híre először felfoghatatlannak tűnt. Amikor a fiai elmondták neki: „József még él ...!” (1Mózes 45,26), Jákób szíve hideg maradt, mert nem hitt nekik. Csak akkor kezdett enyhülni, amikor hallotta mindazt, amit József üzent, és meglátta a szekereket, amelyeket meghaltnak hitt fia küldött érte. Ekkor Jákób újra megtelt étellel: „Ennyi elég! Csakhogy él még József, a fiam! Megyek, hogy meglássam őt, mielőtt meghalok.” (1Mózes 45,28). Nemcsak a fiát kapta vissza – a család újra egységbe forrhatott, és a múlt sebei begyógyulhattak.

Most egy pillanatra csendben megállhatunk, és végiggondolhatjuk: kinek kellene megbocsátanunk? Vagy kitől kellene bocsánatot kérnünk?

V. Mit jelent ez számunkra?

A feldolgozatlan múlt mindig megmérgezi kapcsolatainkat. mint egy kezeletlen seb, úgy mérgezi meg kapcsolatainkat, és úgy terjed tovább a fájdalom és a bizalmatlanság családokban, közösségekben, sőt egész társadalmakban. De a gyógyulás útját sem egyedül kell járnunk. József története egy család története – és a mi utunk is közösségi út. Szükségünk van egymásra: testvérekre, akik mellettünk állnak, lelkigondozókra, akik segítenek tisztán látni, és közösségre, amely hordoz, amikor gyengék vagyunk szembenézni az igazsággal vagy megtenni a megbocsátás lépéseit.

József története három utat mutat a gyógyulás felé. Az **első** az imádság: vigyük Isten elé a múltunkat, engedjük, hogy Ő kezdje el a gyógyítás munkáját. A **második** az igazsággal való szembenézés – ehhez idő kell és bátorság, mint ahogy József is időt adott magának és testvéreinek. A **harmadik**, hogy meglássuk Isten jelenlétét a történetekben, ahogy József is felismerte: „*azért küldött el engem Isten előttetek, hogy életben maradjatok.*”

Nem az határoz meg minket, amit tettünk vagy amit velünk tettek, hanem Isten szeretete. A múlton nem változtathatunk, de megélhetjük a jövőt másként, a múlt terheitől szabadon.

VI. Befejezés

Képzeletben mi is ott állunk most József történetének végén, és mindannyian magunkban hordozunk valamit a szereplők történetéből. Van, aki úgy érzi, mint **József testvérei**: „*Az én bűnöm túl nagy ahhoz, hogy megbocsátható legyen.*” Van, aki **Jákóbbhoz** hasonlóan egy veszteség fájdalmát hordozza, ami szinte megbénítja az életét. És van, aki **Józsefként** küzd azzal, hogy megbocsásson azoknak, akik mélyen megbántották.

De ez a történet nem a mi erőnkről vagy gyengeségünkről szól. Nem arról, hogy képesek vagyunk-e megbocsátani vagy szembenézni a múlttal. Ez a

történet arról az Istenről beszél, aki a kút mélyéről palotába emel, aki a börtöncellát trónteremmé változtatja, és aki képes a legnagyobb családi szakadékot is áthidalni. Arról az Istenről, aki Józsefben előrevetítette azt, amit Krisztusban teljességre vitt: hogy a legnagyobb árulásból, a legmélyebb szenvedésből is képes szabadulást hozni.

Ma este, amikor hazamegyünk, talán még egyszer nézzünk bele abba a kútba, ahova rejtett fájdalmainkat dobtuk. Nézzünk szembe azokkal a hazugságokkal, amiket már olyan régóta ismételtünk magunknak. És aztán emeljük fel a tekintetünket arra az Istenre, aki Józseffel volt a kútban, a rabszolgapiacon, a börtönben és a trónteremben is. Mert Ő ma is ugyanaz az Isten. És amit Ő kezd el, azt be is fogja fejezni. Ámen.